

**PODSTAWY PRAWNE
ZADANIA ORAZ SPOSÓB DZIAŁANIA
FORMACJI I ELEMENTÓW OBRONY
CYWILNEJ
W WARUNKACH ZEWNĘTRZNEGO
ZAGROŻENIA
BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA
W CZASIE WOJNY**

**Opracowała: mgr inż. Barbara Gawęł instruktor obrony
cywilnej WBiZK P UW w Rzeszowie**

PRAWO MIĘDZYNARODOWE:

Protokoły dodatkowe do Konwencji Genewskiej z dnia 12 sierpnia 1949 r. dotyczący ochrony ofiar międzynarodowych konfliktów zbrojnych (Protokół I) oraz dotyczący ochrony ofiar niemiędzynarodowych konfliktów zbrojnych (Protokół II) (Dz.U.92.41.175).

Art.61 pkt (a) określenie "obrona cywilna" oznacza wypełnianie wszystkich lub niektórych zadań humanitarnych wymienionych niżej, mających na celu ochronę ludności cywilnej przed niebezpieczeństwami wynikającymi z działań zbrojnych lub klęsk żywiołowych, i przewyżczanie ich bezpośrednich następstw, jak też zapewnienie warunków koniecznych do przetrwania.

Art.61 pkt (b) określenie "organizacje obrony cywilnej" obejmuje obiekty oraz organizacje utworzone przez uprawnione władze strony konfliktu lub działające z ich upoważnienia dla wypełnienia któregokolwiek z zadań wymienionych w punkcie (a) i wyznaczone wyłącznie do tych zadań;

Art.61 pkt (c) określenie "personel" organizacji obrony cywilnej obejmuje osoby, które strona konfliktu zatrudnia wyłącznie do wykonywania zadań wyliczonych w punkcie (a), w tym personel wyznaczony przez uprawnioną władzę tej strony wyłącznie do zarządzania tymi organizacjami;

PRAWO KRAJOWE:

Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony RP
(Dz.U. z 2012 poz. 461,1101,1407,1445)

Art. 17. 1. Centralnym organem administracji rządowej w sprawach obrony cywilnej jest Szef Obrony Cywilnej Kraju.

ust.: 6. Terenowymi organami obrony cywilnej są wojewodowie, starostowie, wójtowie lub burmistrzowie (prezydenci miast).

7. Do zakresu działania szefów obrony cywilnej województw, powiatów i gmin należy kierowanie oraz koordynowanie przygotowań i realizacji przedsięwzięć obrony cywilnej przez instytucje państwowe, przedsiębiorców i inne jednostki organizacyjne oraz organizacje społeczne działające na ich terenie.

Art. 4. ust. 1 powszechnemu obowiązkowi obrony podlegają wszyscy obywatele polscy, którzy są zdolni (biorąc pod uwagę wiek i stan zdrowia) do wykonywania tego obowiązku

W ramach powszechnego obowiązku obrony obywatele polscy są obowiązani do:

- **pełnienia służby wojskowej;**
- **wykonywania obowiązków wynikających z nadanych przydziałów kryzysowych i przydziałów mobilizacyjnych;**
- **świadczenia pracy w ramach pracowniczych przydziałów mobilizacyjnych;**
- **pełnienia służby w obronie cywilnej;**
- **odbywania edukacji dla bezpieczeństwa;**
- **uczestnictwa w samoobronie ludności;**
- **odbywania ćwiczeń w jednostkach przewidzianych do militaryzacji i pełnienia służby w jednostkach zmilitaryzowanych;**
- **wykonywania świadczeń na rzecz obrony – na zasadach i w zakresie określonych w ustawie;**

Art. 137. Obrona cywilna ma na celu ochronę ludności, zakładów pracy i urzędów użyteczności publicznej, dóbr kultury, ratowanie i udzielanie pomocy poszkodowanym w czasie wojny oraz współdziałanie w zwalczaniu klęsk żywiołowych i zagrożeń środowiska oraz usuwaniu ich skutków.

Obowiązek obywateli w zakresie obrony cywilnej polega na:

- służby w obronie cywilnej;**
- edukacji dla bezpieczeństwa;**
- szkolenia w zakresie powszechnej samoobrony ludności wykonywaniu innych zadań przewidzianych w ustawie**

Art. 138.

1. Podstawowymi jednostkami organizacyjnymi przeznaczonymi do wykonywania zadań obrony cywilnej są formacje obrony cywilnej.

2. Formacje obrony cywilnej składają się z oddziałów obrony cywilnej przeznaczonych do wykonywania zadań ogólnych lub specjalnych oraz innych jednostek tych formacji.

3. Formacje obrony cywilnej tworzą, w drodze rozporządzenia, ministrowie, a wojewodowie, starostowie, wójtowie lub burmistrzowie (prezydenci miast) - w drodze zarządzenia, uwzględniając w szczególności: skalę występujących zagrożeń, rodzaj formacji, ich przeznaczenie oraz stan osobowy i organizację wewnętrzną.

4. Formacje obrony cywilnej mogą tworzyć także pracodawcy.

Art. 142 ustawy   Obowiązkowi służby w obronie cywilnej nie podlegają:

- **osoby uznane za stale lub długotrwale niezdolne do pracy w gospodarstwie rolnym lub za całkowicie niezdolne do pracy oraz samodzielnej egzystencji albo całkowicie niezdolne do pracy na podstawie odrębnych przepisów’;**
- **kobiety w ciąży i w okresie sześciu miesięcy po odbyciu porodu;**
- **osoby sprawujące opiekę nad dziećmi do lat ośmiu;**
- **sprawujące opiekę nad:**
  - dziećmi od lat ośmiu do szesnastu;**
  - osobami obłożnie chorymi;**
  - osobami, wobec których orzeczono stałą niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym na podstawie odrębnych przepisów;**
  - osobami, wobec których orzeczono całkowitą niezdolność do pracy oraz samodzielnej egzystencji na odrębnych przepisach;**
  - osobami zaliczonymi do znacznego stopnia niepełnosprawności na podstawie odrębnych przepisów, jeżeli osoby te z nimi zamieszkują i opieki tej nie można powierzyć innym osobom.**

Art. 142 ustawy   Obowiązkowi służby w obronie cywilnej podlegają:

osoby uznane za zdolne do służby wojskowej, przeznaczone zamiast zasadniczej służby wojskowej do odbycia:

- zasadniczej służby w oddziałach obrony cywilnej, jeżeli nie korzystają z odroczenia zasadniczej służby wojskowej;**
- szkolenia w oddziałach obrony cywilnej.**

przeznaczeni do tej służby:

- żołnierze rezerwy nieprzewidziani do służby wojskowej albo do służby w jednostkach zmilitaryzowanych;**
- mężczyźni niepodlegający obowiązkowi służby wojskowej, do końca roku kalendarzowego, w którym kończą sześćdziesiąt lat życia;**
- kobiety począwszy od 1 stycznia roku, w którym kończą osiemnaście lat życia, do końca roku kalendarzowego, w którym kończą pięćdziesiąt lat życia.**

POZOSTAŁE AKTY PRAWNE:

- Rozporządzenie RM z dnia 28 września 1993r. w sprawie powszechnej samoobrony ludności (Dz.U. Nr 91, poz. 421);
- Rozporządzenie RM z dnia 25 czerwca 2002r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Szefów Obrony Cywilnej Kraju, szefów obrony cywilnej województw, powiatów i gmin (Dz.U. Nr 96, poz. 850);
- Rozporządzenie RM z dnia 29 marca 2005r. w sprawie stanowisk uznawanych za równorzędne z odbywaniem służby w obronie cywilnej (Dz.U. Nr 60, poz. 519 i 520);
- Rozporządzenie MSWiA z dnia 26 września 2002r. w sprawie odbywania służby w obronie cywilnej (Dz.U. Nr 169, poz.1391);

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW z dnia 25 czerwca 2002 r.w sprawie szczegółowego zakresu działania Szefa Obrony Cywilnej Kraju, szefów brony cywilnej województw, powiatów i gmin. (Dz.U.02.96.850)

§ 3. Do zakresu działania szefów obrony cywilnej województw, powiatów i gmin, na ich obszarze działania, należy:

pkt 7 tworzenie i przygotowywanie do działań jednostek organizacyjnych obrony cywilnej,

pkt 23 kontrolowanie przygotowania formacji obrony cywilnej i ratowników do prowadzenia działań ratowniczych,

Formacje obrony cywilnej ze względu na stopień gotowości do działania dzielą się na formacje :

- o wyższym stopniu gotowości,**
- formacje o podstawowym stopniu,**

FOC o wyższym stopniu gotowości powinny utrzymywać nie mniej niż 50% stanu osobowego w gotowości do działania w czasie 4-6 godzin od przekazania sygnału. Pełną gotowość do działania powinny osiągnąć przez rozwinięcie w rejonie formowania z zapewnieniem minimum 90% ukompletowania w czasie 12-16 godzin

FOC o podstawowym stopniu gotowości do działania powinny osiągnąć gotowość w ciągu około 12- 24 godzin od czasu otrzymania sygnału. Dla formacji mogą zostać wyznaczone rejonny wyjściowe znajdujące się poza rejonem formowania

Formacjami obrony cywilnej dzielą się na oddziały pododdziały :

ratownictwa ogólnego

- **formacje ratownictwa ogólnego.**

do wykonywania zadań specjalnych

- **likwidacji skażeń**
- **sanitarne**
- **ratownictwa chemicznego**
- **schronowe**
- **przeciwpożarowe**
- **łączności**
- **porządkowo- ochronne**
- **zaopatrzenia**
- **ratownictwa budowlanego**
- **wykrywania i alarmowania**
- **ratownictwa komunalnego**
- **ochrony płodów rolnych,**
- **produktów żywnościowych,**
- **zwierząt gospodarczych i pasz**
- **ratownictwa energetycznego**
- **ratownictwa**
- **przeciwpowodziowego**
- **budowy i odbudowy ujęć**
- **wodnych**

**OGÓLNA LICZBA FORMACJI OC Utworzonych NA TERENIE
WOJEWÓDZTWA / dane na 31.12.2018r.**

**podział ze względu
na organ tworzący**

**liczba FOC
liczba członków**

terenowe	1.238
	14.272
zakładowe	444
	4.336
wojewódzkie	7
	222
RAZEM	1.689
	18830

FOC kieruje komendant, którego wyznacza organ tworzący formację.

Odpowiada on za całokształt spraw związanych z gotowością do wykonywania zadań ochrony ludności, przygotowanie, wyszkolenie i wyposażenie formacji.

Ratowników przeznaczają do służby formacji jej komendant lub organ tworzący formację.

Przeznaczenie do służby w obronie cywilnej następuje

w drodze nadania przydziału organizacyjno-mobilizacyjnego.

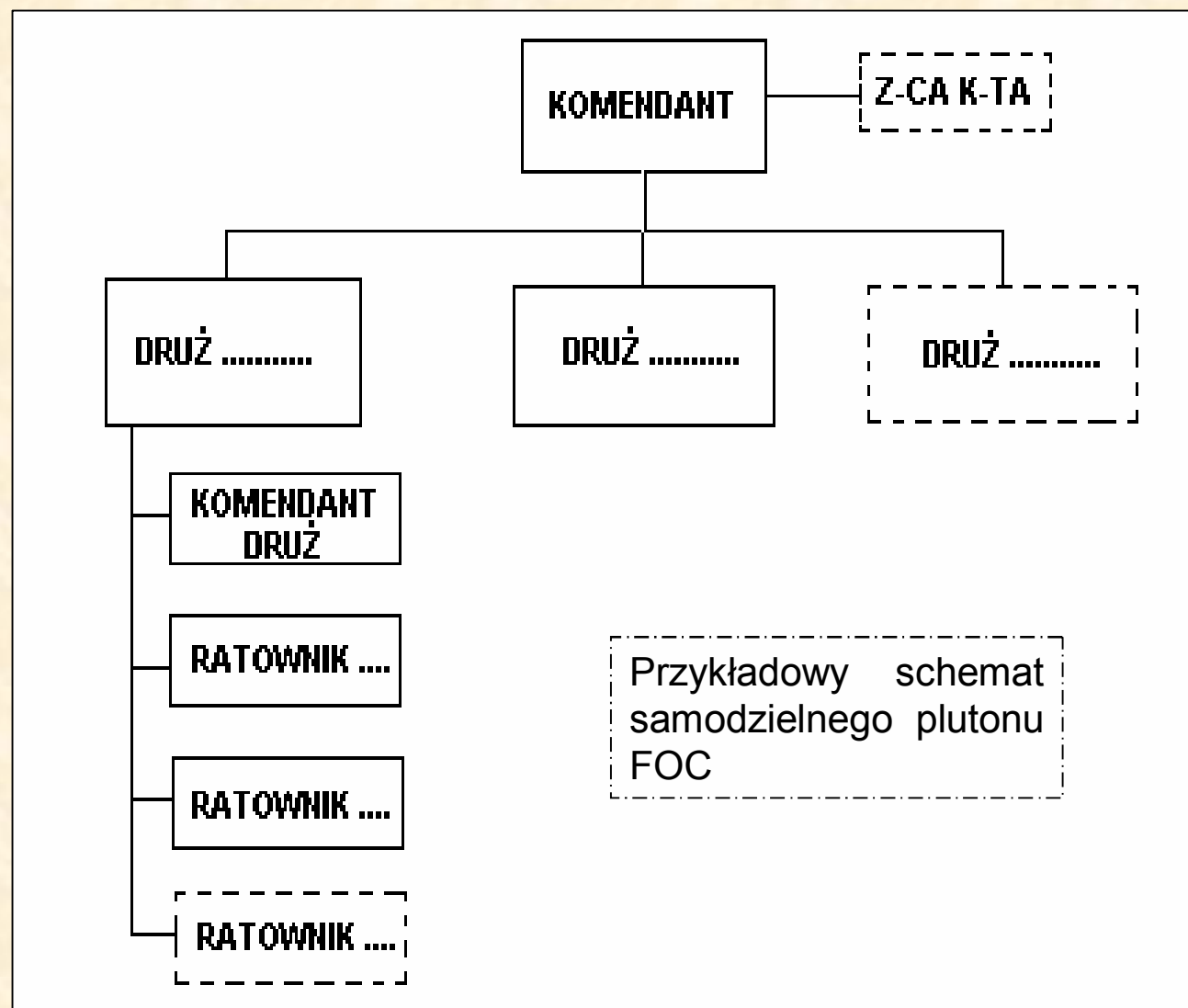
Przydziały uzgadniane są z właściwym miejscowo komendantem WKU.

Do służby w obronie cywilnej przeznaczają się mężczyźni w wieku od 18 do 60 lat i kobiety w wieku od 18 do 50 lat.

Dla formacji obrony cywilnej opracowuje się plan działania formacji, który składa się części opisowej i graficznej

Część opisowa planu obejmuje:

1 .Strukturę organizacyjną formacji (wykonaną w formie schematu). Uwzględnia ona stan osobowy oraz zadania stawiane formacji.

2. Obsadę osobową /etatową/ ujmuje się się w formie tabeli.

Lp.	Nazwa stanowiska /funkcja/ w formacji	Kwalifikacje /wykształcenie zawód/	Imię i nazwisko	Rok urodzeni a	Uwagi
	Komendant				
drużyna.....					
	stanowiska (np. 6)				
drużyna.....					
	stanowiska (np. 6)				

3. Wyposażenie FOC przedstawia się w tabeli.

Lp	Stanowisko	Nazwa sprzętu	jm. (kpl/szt)	Ilość	Uwagi

4. Harmonogram osiągnięcia gotowości do działania.

Wykonany jest w formie tabeli zawiera, przedsięwzięcia wykonywane w czasie osiągnięcia stanów gotowości do działania z podaniem czasu realizacji.

Lp	Wyszczególnienie przedsięwzięcia	czas realizacji	Odpowiedzialny za wykonanie	uwagi
1	2	3	4	5

5. Plan powiadamiania /alarmowania/ członków formacji.

Lp	Imię i nazwisko	Funkcja w formacji	Miejsce pracy- adres	Miejsce zamieszkania	Telefon		Odpowiedzialny za powiadomienie
					w pracy	w domu	
1	2	3	4	5	6	7	8

6. Zadania.

Punkt ten opisuje zadania realizowane przez formację /poszczególne jej elementy organizacyjne/.

7. Inne dane wynikające z przeznaczenia i specyfikacji formacji.

Część graficzną planu opracowuje się na mapie, której skala pozwala przedstawić w sposób czytelny wszystkie niezbędne informacje takie jak:

- miejsce formowania formacji,
- miejsce /rejon/ rozmieszczenia (bazowania w przypadku, gdy planowane działania mogą potrwać kilka dni).
- drogi marszu.
- kalkulacje czasowe.
- zamiar prowadzenia akcji ratunkowej (główny wysiłek – rejonny o największym prawdopodobieństwie wystąpienia zagrożeń i udział sił i środków akcji ratunkowej).
- źródła zaopatrywania (noclegi, żywność)

Plan działania formacji opracowuje się w jednym egzemplarzu, podpisuje go komendant formacji, zatwierdza i przechowuje organ tworzący formację.

Zgodnie z rozporządzeniem RM z dnia 29 marca 2005 roku stanowiskami uznanymi za równorzędne z odbywaniem służby w obronie cywilnej są:

- stanowiska od inspektora do dyrektora generalnego, na których są realizowane zadania z zakresu OC (w Kancelarii Prezesa RM, urzędach obsługujących ministrów, urzędach wojewódzkich, komendach, inspektoratach, urzędach marszałkowskich, starostwach powiatowych i urzędach gmin);**

- stanowiska w publicznych zakładach opieki zdrowotnej, na których realizowane są zadania z zakresu OC;**

- inne stanowiska na których realizowane są zadania OC;**

  - w jednostkach organizacyjnych, dla których organ administracji rządowej lub organ samorządu terytorialnego jest organem założycielskim;**

  - u przedsiębiorców realizujących zadania z zakresu OC na podstawie umowy cywilno-prawnej;**

  - w innych instytucjach, w których zgodnie z nałożonymi na te instytucje zadaniami, stanowiska takie powinny być tworzone.**

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 26 września 2002 roku w sprawie odbywania służby w obronie cywilnej (Dz.U. Nr 169 poz.10892)

§ 13 ust.1 Osobom przeznaczonym do służby w formacjach obrony cywilnej nadaje się przydziały organizacyjno – mobilizacyjne do pełnienia służby na stanowiskach określonych w etatach osobowych tych formacji;

ust. 2 Wzór karty przydziału do formacji obrony cywilnej dla osób przeznaczonych do służby w obronie cywilnej określa załącznik Nr 3 do rozporządzenia;

§ 14 ust.1 w celu nadania przydziału organizacyjno – mobilizacyjnego do służby w formacjach obrony cywilnej komendant formacji obrony cywilnej lub kierownik jednostki organizacyjnej:

pkt.1 zasięgają w uzasadnionych przypadkach opinii lekarza zakładu opieki zdrowotnej co do stanu zdrowia osób wytypowanych do służby w formacji;

pkt.2 występują do wojskowego komendanta uzupełnień o wyrażenie zgody na nadanie przydziału organizacyjno – mobilizacyjnego żołnierzom rezerwy, przesyłając wykaz tych osób;

ust. 2 wzór wykazu stanowi załącznik nr 4 do rozporządzenia

WZÓR

strona pierwsza

IMIENNY WYKAZ **żołnierzy rezerwy wytypowanych do nadania przydziałów** **organizacyjno-mobilizacyjnych**

.....
(nazwa formacji obrony cywilnej)

Lp.	Stopień wojskowy	Nazwisko i imię	Imię ojca	Data urodzenia	Miejsce zamieszkania	Propozycja wyznaczenia na stanowisko (funkcję)	Adnotacja WKU
1	2	3	4	5	6	7	8

WZÓR

KARTA PRZYDZIAŁU

Odcinek A Nr
Emisja

Seria

.....
(nazwa organu wydającego kartę)

**KARTA PRZYDZIAŁU
do formacji obrony cywilnej**

Na podstawie art. 143 ust. 4 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2002 r. Nr 21, poz. 205, z późn. zm.)

nadaję

Panu(i) .....
(stopień wojskowy) (nazwisko i imię)

....., rocznik .....
(imię ojca)

przydział organizacyjno-mobilizacyjny do pełnienia służby w .....

.....
(nazwa formacji obrony cywilnej)

.....
(miejsce postoj)

na stanowisko .....

Do służby w formacji obrony cywilnej należy stawić się dnia ..... w

.....
(miejsce zgłoszenia)

.....
(podpis)

..... 20..... r.

Odcinek B Nr
Emisja

Seria

.....
(nazwa organu wydającego kartę)

**KARTA PRZYDZIAŁU
do formacji obrony cywilnej**

Panu(i) .....
(stopień wojskowy) (nazwisko i imię)

....., rocznik .....
(imię ojca)

przydział organizacyjno-mobilizacyjny do pełnienia służby w .....

.....
(nazwa formacji obrony cywilnej)

.....
(miejsce postoj)

na stanowisko .....

Do służby w formacji obrony cywilnej należy stawić się dnia ..... w

.....
(miejsce zgłoszenia)

Kartę przydziału otrzymałem w dniu

..... 20..... r.